

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ
ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ ЗБІРКИ ПРОЗИ
"БІГ МАК" СЕРГІЯ ЖАДАНА)**

На основі доперекладацького та перекладацького аналізу збірки прози Сергія Жадана "Біг Мак" проаналізовано джерела формування молодіжного сленгу, визначено способи відтворення молодіжної лексики німецькою мовою

***Ключові слова:** молодіжних сленг, джерело формування молодіжного сленгу, способи перекладу.*

Ставлення до сленгу, експресивно-емоційної лексики усного розмовного мовлення, неоднозначне – особливо серед науковців. Одні оцінюють його позитивно, зазначаючи широкий мовотворчий потенціал, інші вказують на негативний вплив такої лексики. Можна по-різному оцінювати вплив молодіжної лексики, але її існування і поширення ігнорувати неможливо. Молодь, прагнучи вирізнитись серед інших, підпадаючи під вплив оточення, бажаючи бути сучасною, активно вживає емоційно-експресивну, занижену лексику.

Значний внесок у вирішення проблеми зробили В. Балабін, В. Винник, І. Гальперін, Д. Ганич, С. Єрмоленко, Т. Ілик, С. Пиркало, Л. Ставицька, В. Хомяков.

Молодіжний сленг не є цілісною системою, носить яскраво виражений емоційно-експресивний оціночний характер, що часто є протестом-насмійкою над соціальними, етичними, естетичними умовностями і складається із: загальномолодіжного жаргону, що характеризує мову певного покоління; спеціальних молодіжних жаргонів; професійної підсистеми сленгу (комп'ютерна лексика, мова музичних фанатів); неологізмів; запозичень; ненормативної лексики.

Така різноманітність джерел формування молодіжного сленгу пояснюється тим, що молодь прагне виділитись. У молодіжному середовищі сленг займає помітне місце як засіб мовного спілкування. Практично кожна група людей, об'єднана спільними інтересами,

характеризується особливим типом мовлення, що реалізується у сленгових новоутвореннях і є притаманним лише цій групі.

Молодіжна сленгова лексика є показником лінгвокреативного мислення молоді. Слід зазначити, що у сучасній літературі сленгізми все частіше використовуються як засіб стилізації. Приклади сленгу в літературі – це твори Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Олександра Ірванця, Любка Дереша, серед них і твори Сергія Жадана. Сергій Жадан – український письменник, перекладач та громадський діяч. Його літературні твори одержали численні нагороди, були перекладені тринадцятьма мовами. Його збірка "Біг Мак" це яскравий приклад вживання молодіжного сленгу. Німецькою мовою цю збірку переклала Клаудія Дате.

Проведений доперекладацький аналіз дав змогу виділити джерела формування молодіжного сленгу. Серед них:

- семантичне дублювання вже існуючих в інтержаргоні лексичних одиниць, що не підлягають трансформаціям:

- "Касети теж, до речі, були чеськими, така собі фірма Глобус *шмаляла* по гарячих слідах великої європейської трансформації на межі 80-х, вигрібаючи все з золотих запасів поп-музики, ось і старий-добрий Лу Рід, що називається, *попав*" [6, 11]. (Шмаляти – жарг., стріляти, пуляти)

- "Ташпер дозволяв собі іноді такі радощі життя – *набрatись* пива і *ганяти* заспанним Віднем" [6, 17]. (Набрatись – розм. напиватись доп'яну [3,549]; ганяти – розм., рухатись в різний час, в різних напрямках [3,173]).

- "ми *вкладаємо бабки*, але коридорний не хоче нас відпускати" [6, 16]. (Бабки – жарг., гроші [3,30]).

- "але ми встигаємо *вихилити* по пиву" [6, 18]. (Вихилувати – розм., допивати до дна [3,118]).

- "американці просто засирають мізки всьому світові своїми *ноу-хау*" [6, 12]. (Засирати – вульг. примушувати кого-небудь думати певним чином [7,187]).

- запозичення

Зазвичай велика кількість сленгових лексем запозичується з іноземної мови, як шляхом дослівного, так і змістового перекладу:

- "в об'єднаній Європі навіть з пива почали робити *фаст-фуд* американці просто засирають мізки всьому світові своїми *ноу-хау*" [6, 12].

- "Дістає з-під ящика великий, туго *напханий джойнт* і пропонує нам" [6, 17].

- спеціальна підсистема сленгу (жаргон наркоманів)
- "особливо це тішило арабів, котрі радісно *бухали* і *закидались* всілякими фармацевтичними засобами" [6, 17].
- "я бачив *обкуруного* коридорного, я навіть встиг привітатися з кількома сусідами-турками, так само, здається, чимось *накачаними*" [6, 17].

- "збоку, на сцені, сидить старий *торчок*" [6, 17].

Молодіжний сленг – це дуже рухомий шар лексики, тому словники не встигають зареєструвати ці швидкі зміни. Таким чином, говорити про пошук еквівалентів під час перекладу молодіжної лексики не доводиться. Проте перекладачка вміло знаходить влучні контекстуальні відповідники, особливо у тих випадках, де молодіжна лексика представлена жаргоном наркоманів.

Контекстуальні відповідники:

- "я бачив *обкуруного* коридорного, я навіть встиг привітатися з кількома сусідами-турками, так само, здається, чимось *накачаними*" [6, 17] – "... den *bekiffen* Rezeptionisten, ich habe es sogar geschafft, ein paar türkische Zimmernachbarn zu begrüßen, die *sich* offenbar *mit irgendwas zugeknallt hatten*" [9, 18].

- "Гашпер дозволяв собі іноді такі радощі життя – *набратись* пива і *ганяти* заспанним Віднем" [6, 12] – "Gaspar gönnte sich hin und wieder solche kleinen Freuden – *sich volllaufen lassen* und durch das schlaffende Wien *brettern*" [6, 17].

- "ми *вкладаємо бабки*, але коридорний не хоче нас відпускати" [6, 16]. – "wir *blättern die Kohle hin*, aber er will uns nicht gehen lassen" [6, 17].

- "тепер лише треба познаходити ці *лажові* автомобілі" [6, 17] – "jetzt müssen wir nur noch diese *Scheißautos* finden" [6, 17].

- "особливо це тішило арабів, котрі радісно *бухали* і *закидались* всілякими фармацевтичними засобами" [6, 17] – "besonders groß war die Freude bei den Arabern, sie *becherten* ausgelassen und *schmissen* alle mögliche Pillen ein" [6, 17].

- "Просто *мудак* якийсь, затягнув мене в це осине гніздо" [6, 38] – "was für ein *Arschloch*, aber echt, schleppt mich in dieses Hinterzimmer" [9, 39].

Перекладацький аналіз перекладу збірки прози С. Жадана "Біг Мак" дав змогу виділити такі способи перекладу:

I. транскрипція/транслітерація:

- "Дістає з-під ящика великий, туго **напханий джойнт** і пропонує нам" [6, 17] – "er holt unter einer Kiste einen großen, fest **gedrehten Joint** hervor und reicht ihn uns" [6, 17].

- "в об'єднаній Європі навіть з пива почали робити **фаст-фуд**" [6, 17] – im vereinigten Europa wird sogar Bier in **Fastfood** verwandelt" [6, 12].

Привабливим джерелом для розширення словника молодіжної лексики як української, так і німецької мові є запозичення. Найбільший вплив на цьому етапі має англійська мова. Оскільки запозичення активно вживаються і розповсюджуються в обох мовах, то цілком доречним було у нашому випадку застосувати у мові перекладу саме англіцизми (транскрипція/транслітерація).

II. Генералізація:

- "і бачимо сиву жінку, яка тримає в руці склянку **сухаря**" – "wir sehen eine grauhaarige Frau, die **ein Glas Wein** in der Hand hält" [9, 22].

За допомогою цього прийому перекладачка вирішує проблему відсутності відповідника з конкретним значенням та обирає одиницю із загальним значенням

III. Нейтралізація:

- "Гашпер **в удари**" [6, 24] – "Gasper ist **in Hochform**" [6, 26].

- "Схоже, бундесвер вирішив перекинути **нід шумок**, пов'язаний із посівними в країнах ЄС, кілька загонів швидкого реагування" – "Wahrscheinlich wollte die Bundeswehr wegen der agrarpolitischen **Scharmützel** in der EU ein paar Einheiten der schnellen Eingreiftruppe ...verlegen". (Під шумок – розм., фразеол., непомітно для інших;).

- "в об'єднаній Європі навіть з пива почали робити **фаст-фуд** американці просто **засирають мізки** всьому світові своїми **ноу-хау**" – "im vereinigten Europa wird sogar Bier in **Fastfood** verwandelt ... **mit special effects** ...wollen **die Amis** die ganze Welt **für dumm verkaufen**" [9, 12].

IV. Емфатизація:

- "Джон Леннон тут свій **крутий хлопець**, **хамить** кельнерові і його за це навіть **не б'ють**" – "John Lennen lässt **den coolen Larry** raushängen, er **blafft** den Kellner **an** und **kassiert nicht mal Prügel**".

V. Сисловий розвиток:

- "збоку, на сцені, сидить старий **торчок** в поношених джинсах і з двома парами навушників на шиї...а ліворуч сидить його вумен, теж у джинсах, і доки він однією рукою ставить новий

вініл, друга його рука лежить на плечі вірної скво" [6, 27] – "an der Seite, auf der Bühne sitzt *ein altes Hippiepärrchen in zerrissenen Jeans: ein Junkie* mit zwei Paar Kopfhörern um den Hals....mit der einen Hand legt er eine neue 45er-Vinyl auf, die andere ruht auf der Schulter seiner treuen Squaw".

В цьому випадку Клаудія Дате застосовує заміну словосполученнь у іноземній мові одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться зі значення одиниці оригіналу

VI. Опущення:

- "який весь час нервово пив спрайт, його *сушило*, схоже він був з *обкурки*, але гнав таки на захід" [6, 13] – "... der die ganze Zeit hektisch seine Sprite trank, wahrscheinlich war er *bekifft*, aber er raste gen Westen"

- "Касети теж, до речі, були чеськими, така собі фірма Глобус *шмаляла* по гарячих слідах великої європейської трансформації на межі 80-х, вигрібаючи все з золотих запасів поп-музики, ось і старий-добрий Лу Рід, що називається, *nonas*" [6, 11] – "das waren übrigens auch tschechische Kassetten, die Plattenfirma Globus *war* Ende der Achtziger der großen europäischen Transformetion *auf der Spur* und hatte die goldenen Schätze der Popmusik gehoben, auch Lou Reed *war Teil der Beute*".

Слід зазначити, що особливі труднощі у процесі перекладу молодіжної лексики виникали у випадках відтворення тієї лексики, яка є складником молодіжного жаргону як семантичне дублювання. У деяких випадках перекладачка вдавалась до нейтралізації та генералізації, проте за можливості баланс емоційно-експресивної лексики урівнювався завдяки емпатизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Береговская Э. М.* Молодежный сленг: формирование и функционирование. – М.: Наука, 2008.
2. *Борисова Е. Г.* О некоторых особенностях современного жаргона молодежи. – М.: Русский язык, 2007.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови/Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. – 1440с.
4. *Грабовий П. М.* Український молодіжний сленг у системі функціонування мови // Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Збірник наукових праць. Ч.1: Вип. 3 / Ред.кол.: В.В. Левицький, Л.І. Белсхова та ін. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – С. 130 – 132.
5. *Девкин В. Д.* Специфика словаря разговорной лексики. – М.: Русский язык, 1994
6. *Жадан С. Біг Мак.* – Київ: "Часопис "Критика", 2006

7. *Ставицька Л.* Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. – Київ: Критика. – 2008, 455с.

8. *Христенко О. С.* Фактори впливу на становлення та розвиток молодіжної лексики/ О.С. Христенко// Східнослов'янська філологія: зб. наук. праць. – Горлівка: Вид-во ГДПУ, 2006. – вип.11. Мовознавство. – С.123 –128.

9. *Zhadan S.* Big Mac. Geschichten aus dem Ukrainischen von Claudia Dathe. – Suhrkamp Verlag Berlin, 2001

Стаття надійшла до редакції 25.10.13.

Колесник Р.С., к.філол.н., асист.,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ОСОБЕННОСТИ ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ МОЛОДЕЖНОЙ
ЛЕКСИКИ В УКРАИНСКО-НЕМЕЦКОМ ПЕРЕВОДЕ
(НА МАТЕРИАЛЕ ПЕРЕВОДА СБОРНИКА ПРОЗЫ "БИГ МАК"
СЕРГЕЯ ЖАДАНА)**

На основе допереводческого и переводческого анализа сборника прозы Сергея Жадана "Биг Мак" проанализированы источники формирования молодежной лексики, определены способы перевода в немецком языке

Ключевые слова: молодежная лексика, источники формирования молодежной лексики, способы перевода

Kolesnyk R.S.,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

**SPECIFIC FEATURES OF REPRODUCING THE YOUTH SLANG
IN UKRAINIAN-GERMAN TRANSLATION (BASED ON THE
TRANSLATION OF COLLECTED WORKS OF SERHIJ ZHADAN
"BIG MAC")**

The formation sources of youth slang based on the pretranslation and translation analysis of collected works of Serhij Zhadan "Big Mac" are analysed and the translation methods of reproducing the youth slang are identified

Key words: youth slang, formation sources of youth slang, translation methods